

« Ο Εσταυρωμένος Χριστός σκόρπισε όλα τα σκοτάδια των ανθρώπων, όλες τις πλάνες και έφερε τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος»

/ Μουσική / Βυζαντινή Μουσική

Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος - Συγγραφέας

Κανών α', ᾠδὴ ς', τῆς Ἑορτῆς Ἰχθὺς πλ. δ'

Ὁ Εἰρμὸς

«Νοτίου θηρὸς ἐν σπλάγχνοις, παλάμας Ἰωνᾶς, σταυροειδῶς διεκπετάσας, τὸ σωτήριον πάθος προδιετύπου σαφῶς· ὅθεν τριήμερος ἐκδύς, τὴν ὑπερκόσμιον Ἀνάστασιν ὑπεζωγράφησε, τοῦ σαρκὶ προσπαγέντος, Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τριμέρῳ ἐγέρσει, τὸν κόσμον φωτίσαντος».

Απλή σύνταξη

Ἰωνᾶς ἐν σπλάγχνοις νοτίου θηρός διεκπετάσας σταυροειδῶς παλάμας,

προδιετύπου σαφῶς τὸ σωτήριον πάθος · ὅθεν ἐκδύς τριήμερος

ὑπεζωγράφησε τὴν ὑπερκόσμιον Ἀνάστασιν τοῦ σαρκί προσπαγέντος

Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ φωτίσαντος τὸν κόσμον τριημέρῳ ἐγέρσει.

Μετάφραση

Ο Ιωνάς στα σπλάχνα του θαλασσινοῦ κήτους απλώνοντας τα δυο του χέρια στο σχῆμα του σταυροῦ ἔδωσε σαφῆ προτύπωση του σωτηριώδους πάθους. Κι ἔτσι βγαίνοντας ἔξω μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες προεικόνισε τὴν υπερκόσμιο Ἀνάσταση Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, που σταυρώθηκε σωματικά και φώτισε τὸν κόσμον με τὴν τριήμερη ἐγερσὶς του

Κείμενο (α' τροπάριο στ' Ὠδῆς)

Ὁ γῆρα καμφθεῖς, καὶ νόσῳ τρυχωθεῖς, ἀνωρθοῦτο Ἰακῶβ χειῖρας ἀμείψας, τὴν ἐνέργειαν φαίνων τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ· τὴν παλαιότητα καὶ γάρ, τοῦ νομικοῦ σκιώδους, γράμματος ἐκαινογράφησεν, ὁ ἐν τούτῳ σαρκί προσπαγεῖς Θεός, καὶ τὴν ψυχόλεθρον νόσον, τῆς πλάνης ἀπήλασε.

Απλή σύνταξη

Ὁ γῆρα καμφθεῖς καὶ νόσῳ τρυχωθεῖς ἀνωρθοῦτο Ἰακῶβ χειῖρας ἀμείψας, τὴν ἐνέργειαν φαίνων τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ· καὶ γάρ ὁ ἐν τούτῳ σαρκί ἐκαινογράφησεν τὴν παλαιότητα τοῦ νομικοῦ σκιώδους γράμματος, προσπαγεῖς Θεός καὶ ἀπήλασε τὴν ψυχόλεθρον νόσον τῆς πλάνης.

Μετάφραση

Ο Ἰακῶβ, ἀν καὶ τὸν κατέβαλαν τὰ γηρατειά καὶ τὸν βασάνιζε ἡ ἀρρώστια, σηκώθηκε ἐπάνω καὶ σταυρώνοντας τὰ χέρια του φανέρωσε τὴν ἐνέργεια τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ, γιατί αὐτός που σωματικά καρφώθηκε σὲ αὐτό

ανακαίνισε τὴν παλαιότητα τοῦ γράμματος τῆς σκιάς τοῦ Νόμου,

ὁ Θεός που σταυρώθηκε καὶ ἀπάλλαξε τοὺς ἀνθρώπους

ἀπὸ τὴν ψυχοφθόρα ἀρρώστια τῆς πλάνης.

Ερμηνεία

Και πάλι ο υμνογράφος αναφέρεται σε ένα γεγονός της Παλαιάς Διαθήκης, που σχετίζεται με τον εορταζόμενο Σταυρό. Ο Ιακώβ, γράφει ο Μωυσής στην Γένεσή του (μκ' κεφαλ.), όταν γέρασε και τον βασάνιζε η αρρώστια, θέλησε να ευλογήσει τα παιδιά του, τον Μανασσή, τον πρωτότοκο, που τον έβαλε η μητέρα τους στα δεξιά, και τον Εφραίμ, τον μικρότερο, που τον έβαλε στα αριστερά. Ο Ιακώβ όμως ευλόγησε με την δεξιά του τον Εφραίμ και όχι τον Μανασσή σταυρώνοντας τα χέρια του. Το σταύρωμα των χεριών του Ιακώβ προεικονίζει τον Σταυρό του Κυρίου από εκείνη ακόμη την εποχή. Έτσι η ευλογία που δίνεται με το δεξί χέρι πήγε στον Εφραίμ κατά την επιθυμία του Ιακώβ και όχι στον Μανασσή.

Αυτό έχει μεγάλη σημασία, διότι προεικονίζει την ανακαίνιση του Παλαιού Νόμου, ο οποίος κατάντησε σκιά και όχι φως να τους φωτίζει. Λέγει ο υμνογράφος « εν νόμου σκιά και γράμματι τύπον κατίδωμεν οι πιστοί». Ο Μωσαϊκός Νόμος είχε καταντήσει ένα στείρος τύπος, αποστεωμένος από το βαθύ νόημα του θελήματος του Θεού. Χρειαζόταν να γίνει ανακαίνιση του Παλαιού Νόμου και να έρθει ο Νέος Νόμος που συμπλήρωσε, ξεκαθάρισε και ολοκλήρωσε το θέλημα του Θεού, Χρειαζόταν λοιπόν να έρθει το φως το αληθινό και να φωτίσει τον κόσμο, που βρίσκονταν στο σκοτάδι, αλλά και τους Ισραηλίτες που βρίσκονταν στη σκιά και την φοβέρα του Νόμου. Ο Εσταυρωμένος Χριστός σκόρπισε όλα τα σκοτάδια των ανθρώπων, όλες τις πλάνες και τις απάτες με τους ψεύτικους θεούς και έφερε την αλήθεια και τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος. Η πλάνη αυτή των ειδώλων

χαρακτηρίζεται ως «ψυχοφθόρος», διότι αποπροσανατολίζει την ψυχή του ανθρώπου από τον σωστό δρόμο, τον οδηγεί σε σκοτεινούς ατραπούς και γεμίζει την ψυχή του αγωνία, απογοήτευση και φθορά. Επομένως η σταυρική θυσία του Χριστού δεν ήταν σωτήρια μόνο για τους Ισραηλίτες αλλά και για όλους τους ανθρώπους, που αγωνιούν και αγωνίζονται να βρουν την πραγματική αλήθεια.

Κείμενο (β´ στ´ Ωδής)

Νεαζούσαις θείς παλάμας, ὁ θεῖος Ἰσραήλ, σταυροειδῶς κάραις ἐδήλου, ὡς πρεσβύτερον κλέος ὁ νομολάτρης λαός· ὑποπτευθεὶς ὅθεν οὕτως ἐξηπατῆσθαι, οὐκ ἠλλοίωσε τὸν ζωηφόρον τύπον· ὑπερέξει λαὸς γὰρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, νεοπαγῆς ἀνεβόα, Σταυρῷ τειχιζόμενος.

Απλή σύνταξη

Ο θεῖος Ἰσραήλ θείς σταυροειδῶς νεαζούσαις κάραις

ἐδήλου, ὡς ὁ νομολάτρης λαός πρεσβύτερον κλέος ·

ὑποπτευθεὶς ὅθεν οὕτως ἐξηπατῆσθαι,

οὐκ ἠλλοίωσε τὸν ζωηφόρον τύπον·

ἀνεβόα γὰρ νεοπαγῆς λαὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπερέξει

τειχιζόμενος Σταυρῷ.

Μετάφραση

Ο θεϊκός Ισραήλ απλώνοντας σταυροειδῶς τα χέρια του

πάνω σε κεφάλι νεότερου δήλωνε ότι ο λαός

που τηρούσε τον Νόμο είναι η παλιά δόξα,

γι' αυτό, αν και ο Ιακώβ υποπετεύθηκε ότι έτσι εξαπατήθηκε

δεν άλλαξε τον ζωηφόρο τύπο του Σταυρού,

έβγαλε δηλαδή φωνή και είπε ότι ο νεοσύστατος λαός

Χριστού του Θεού θα τον ξεπεράσει

αν έχει ως τείχος του τον Σταυρό.

Ερμηνεία

Και το τροπάριο αυτό είναι συνέχεια του προηγούμενου γεγονότος της Παλαιάς διαθήκης. Δηλαδή μετά την λανθασμένη επίθεση της δεξιάς του Ισραήλ, που σημαίνει νους που βλέπει τον Θεό, και δεν είναι άλλος από τον Ιακώβ, στον Εφραΐμ, που ήταν νεότερος, και όχι στον Μανασσή, που ήταν πρωτότοκος, ο Ιωσήφ, ο νεότερος αδελφός τους, έπιασε το δεξί χέρι του Ισραήλ (Ιακώβ), για να το βάλει στο κεφάλι του Μανασσή και να ευλογήσει αυτόν. Ο Ισραήλ (Ιακώβ), όταν κατάλαβε ότι είχε εξαπατηθεί, δεν θέλησε να αλλάξει τα σταυρωμένα χέρια του, που δήλωναν τον Σταυρό, και τα άφησε στη θέση τους λέγοντας ότι: καλά έγινε, όπως έγινε, διότι ο λαός του νεότερου Εφραΐμ θα ευλογηθεί και θα δοξαστεί περισσότερο από τον λαό του Μανασσή. Αυτός ο λαός του νεότερου Εφραΐμ είναι ο νεοσύστατος λαός, που θα δημιουργηθεί με την έλευση του Χριστού και θα ευλογηθεί και θα δοξαστεί περισσότερο από τον τυπολάτρη Εβραϊκό λαό (Γεν.48, 17-20).

Ο Εβραϊκός λαός ήταν ο περιούσιος λαός, στον οποίο ο Θεός έδειξε επανειλημμένα την εύνοιά του και είχε το προνόμιο να έχει εμπνευσμένους προφήτες που του φανέρωνε το θέλημα του Θεού. Όμως ο λαός αυτός φάνηκε αχάριστος, διότι «ελιπάνθη, επαχύνθη και ηλάκτησε τον ηγαπημένον». Πολύ χαρακτηριστικό είναι το τροπάριο της Μ. Εβδομάδας για τις αχαριστίες αυτές των Ιουδαίων:

«Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις·

Λαός μου τί ἐποίησά σοι, ἢ τί σοι παρηνώχλησα;

τοὺς τυφλοὺς σου ἐφώτισα, τοὺς λεπρούς σου ἐκαθάρισα,

ἄνδρα ὄντα ἐπὶ κλίνης ἠνωρθωσάμην.

Λαός μου, τί ἐποίησά σοι, καὶ τί μοι ἀνταπέδωκας;

ἀντὶ τοῦ μάννα χολήν, ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄξος,

ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, σταυρῶ με προσηλώσατε·

οὐκέτι στέγω λοιπόν, καλέσω μου τὰ ἔθνη,

κἀκεῖνα με δοξάσουσι, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι,

κἀγὼ αὐτοῖς δωρήσομαι, ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Το λάθος αυτό έχει επανειλημμένως ξαναγίνει, πάντοτε όμως για το καλύτερο.

Έτσι προτιμήθηκε περισσότερο ο Άβελ από τον Κάϊν, ο υστερότοκος Ιακώβ από τον πρωτότοκο Ησάφ, ο υστερότοκος Μωυσής από τον πρωτότοκο Ααρών, για να μην αναφέρουμε και άλλα πολλά παραδείγματα. Τί θέλει να δείξουν αυτά τα παραδείγματα; Ότι η ηλικία δεν είναι το τεκμήριο της ανωτερότητας αλλά υπάρχουν άλλα ποιοτικά κριτήρια. Έτσι ο Δαβίδ ήταν νεότερος αλλά πήρε την Χάρη να καταλαβαίνει καλύτερα τα σχέδια του Θεού και ο Δανιήλ κι αυτός ήταν νεότερος αλλά με την αρετή και την σωφροσύνη καταδίκασε τους δυο ακόλαστους γέροντες.

Το συμπέρασμα είναι ένα: κριτήρια για την ευλογία του Θεού δεν είναι η ηλικία ή η προτεραιότητα αλλά η ταπεινότητα και η υπακοή στο θέλημα του Θεού. Οι Ιουδαίοι οδήγησαν τον Χριστό στον Σταυρό και εμείς, όλα τα έθνη, που αποτελούμε τον νέο περιούσιο λαό, έχουμε τον Σταυρό θησαυρό, φυλακτό και σωτηρία.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν τώρα γιατί ο υμνογράφος σκαλίζει την Παλαιά Διαθήκη και αναφέρει αυτά τα γεγονότα, που δεν είναι μόνο σχετικά και κατάλληλα για την εορτή του Σταυρού αλλά και διδακτικά και σωτήρια.

%sdfghppoimnbvaaasdfghhgf%

<https://bit.ly/3RCfIW8>